

Ficha
70

Tèma

los ausèths

de Joan-Pau LATRUBESSE (Civada)

dab l'ajuda de Maurici ROMIEU

Ausèths de noste : lo gòlis¹

Qu'acabam la seria de cinc fichas en parlar deu gòlis. Lo nom d'aqueth auseron que vieneré deu mot panoccitan gola² qui a balhat a noste golar. Lo golar qu'ei lo grèish qui ei autorn deu còth deu pòrc. En arríder, de quauqu'un (o quauqu'ua) qui a un còth espés, com lo d'un pialar de rugbi, que disen :

Aqueth (aquera) qu'a un bèth golar !

Mercés a Internet, que poderatz espíar fotòs d'aqueth auseron e qu'ei vertat, sus daubuas³, que vederatz lo còth quauque drin disproporcionat quan lo comparan au deu passeron, deu pinçan o de la codireta⁴. Que sembla qu'aquera origina e sia especifica au gascon.

Lo gòlis qu'ei un ausèth familhèr, hèra familhèr. Qu'ei solitari mes que cèrca totun la companhia de l'òmi : sovent, quan te ved, que diserén que't saluda en cantarejar a la soa mòda. Qu'ei sustot l'amic deu casalèr⁵ : quan tribalhas la tèrra a l'abòr⁶ o tanben au primtemps, que't vien tot au ras⁷ entà minjar un vermiòt puish quan ei arregolat que s'apora sus un arbolet vesin. Que pòt arribar que preni l'abituda de't vièner véder tot còp qui vas tribalhar au casau e, quan i a un plèish, que s'i estuja e que canta a tot doç.

Mei que mei, cada casau qu'a lo son gòlis. L'auseron que pòt donc estar hèra amistós dab lo casalèr, anar dinc a aporà's sus l'espata (que m'a apari⁸!) o minjar en la man (qu'avetz videos a Internet) ; mes avisatz-ve, que defen lo son territòri e que pòt estar hèra maishant dab los autes ausèths qui'u volerén panar la plaça.

L'ivèrn, quan tòrra, en balhar endom⁹ a las plumas, que's hica en bola. Atau, que's vira deu hred mes que diserén que malauteja, çò qui justifica lo comparèr :

*Arromerat*¹⁰ com un gòlis !

Que'u vam ilustrar dab un exemple :

- Tè, Catarina, non t'ac èi pas dit, que'm vieni passejar per vòste lo mes passat. E que vedoï au Jausèp de Casterar. Non cambia pas aqueth òmi, qu'ei tostemp joen !

- Cara't ! Per aquestes torns qu'a avut drin de crebèra. Que l'anèi véder ger¹¹, n'ei pas briga en bonas¹² ! Qu'ei arromerat com un gòlis !

En la ficha n°52, qu'avem explicat l'adjectiu arromerat. Aquera locucion que s'emplega sonque entaus òmis. Mes totun, d'ua gojateta qui n'ei pas tròp esberida¹³ que podetz díser :

Qu'ei drin arromerada¹⁴ aquera mainadeta !

Que'm rapèla tanben la mea mair quan demandava novèlas deu noste hilh quan èra petit que disè :

Quin va lo gòlis?

Enfin qu'ei lo men pair qui'm contè açò :

Un còp tirat sèt assietas de sang au gòlis, lo praube auseron que ditz :

Espiatz las meas camas ! Que cau sagnar subant lo jarret !

Pas aisit d'explicar ! La sieta de sang que rapèla ua vielha tradicion nosta : quan sagnavan un poret qu'amassavan la sang puish que la hasèn còser a la padèra dab drin d'alh e de peirassilh. Qu'aperavan aquò la sanqueta. Mes lo jarret que hè pensar meilèu au pòrc...

¹ rouge-gorge	⁹ en donnant du volume
² gueule	¹⁰ pelotonné,
³ certaines	mal en point
⁴ bergeronnette	¹¹ hier
⁵ jardinier	¹² pas du tout en forme
⁶ automne	¹³ éveillée
⁷ tout près	¹⁴ endormie, molasse
⁸ advenu	

Lo purmer só¹

Au dia de uei, non mancan pas las crèmas de tot ordi entà's virar lo sorelh². Non i a pas hèra³, non n'i avè pas atau e, au primtemps, quan anavas tà dehòra, que tornavas drin roi. Que podès aver suu bras o sus las camas quauques lusors⁴ qui't prudèn⁵ quauque drin. Alavetz mair noste que disè :

Non te'n hasquis pas, aquò qu'ei lo purmèr só !

- ¹ premier soleil de l'année
² se protéger du soleil
³ il n'y a pas si longtemps
⁴ rougeurs
⁵ démangeaient